

Och, laten we aan enkele betrouwbare getuigen het woord geven.

De D. Sikkelschreef na de synode van 1936, dat het op hem „een zeer eigenaardigen indruk maakt(e), wanneer door hoogleraren aan de afgevaardigden der kerken wordt medegedeeld, dat de kerken in beroering zijn, terwijl dan die afgevaardigden, thuis gekomen zijnde, zich van alle kanten hooren vragen, waarin toch die kerkelijke beroering bestaat”.

Dr Kaajan — U merkt ik noem alleen maar menschen, die niets met „de reactie” te maken hadden: of wilden hebben — Dr Kaajan zette dit in zijn kerkbode:

„Door een der hoogleraren werd aan de afgevaardigden der Kerken medegedeeld, dat de kerken in beroering zijn, terwijl dan die afgevaardigden thuis gekomen, zich van alle kanten hooren vragen, waarin toch die kerkelijke beroering bestond.”

Ten slotte wil ik tegen Prof. Dijk's onderwijs aan de meisjes over de situatie in de Gereformeerde kerken in 1936 nog één krachtig getuigenis aanvoeren. Het is van een van de meest op den voorgrond tredende predikanten uit dien tijd, een man die misschien het best geïnformeerd was over wat in de kerken destijds leefde, een man die in 1936 ook synodelid was.

Deze predikant schreef in zijn kerkblad: „Geen enkele Kerk, noch Classis, noch Particuliere Synode had alarm geroepen over de „onrust in onze kerken”, of een gravamen ingediend tegen een onzuivere leerling, welke in ons midden werd voorgedragen?..... Was er nu — zoo vraagt deze predikant ook na de synode nog — reden om alleen naar aanleiding van dat voorstel (om een onderzoek in te stellen naar verschillende meeningsverschillen — C. V.) zoo luid aan de alarmklok te trekken? Indien toch het kwaad zoo beangstigend was, dat de toestand van nu veel erger is te noemen dan die in 1926, dan zouden toch zeker meerdere kerken haar stem tot de Synode verheven hebben; doch geen enkele stem klonk! En om die reden meende ik, dat het geroep van onrust niet in overeenstemming was met de werkelijkheid in onze kerken, waar velen vragen wat er eigenlijk gaande is.”

Zie, zoo sprak deze vooraanstaande predikant. Vierkant staat wat hij zegt tegenover wat Prof. Dijk aan de meisjes vertelde.

Indien wat deze predikant zegt waar is, dan is wat Prof. Dijk thans zegt eenvoudig een leugen.

En het getuigenis van dezen predikant is waar. Want hij kon het weten. Hij stond midden in de kerken en vooraan op de synode en hij was misschien de best geïnformeerde domine. Want deze predikant was..... Dr K. Dijk, predikant van de Geref. Kerk van 's-Gravenhage. En het bovenstaande schreef hij vlak na de synode in het Kerkblad van de Geref. Kerken van 's-Gravenhage.

Zeg ik te veel, als ik beweer, dat men zich niet al te grif aan de leiding van Prof. Dijk moet toevertrouwen als het over de reconstructie van het verleden gaat?

✱

Welnu dan, onder de rapporteursleiding van Prof. Dijk formuleerde de synode een aantal uitspraken, waarmee de vele bezwaarschriftenschrijvers, welke over een te enge-binding-door-de-vroegere-synodes hadden geklaagd, gecontenteerd moesten worden.

Over één ervan wil ik wat zeggen.

Het is de vijfde. Ze luidt aldus: „dat uit de vervangingsformule van 1946 niet mag worden afgeleid, dat de vorige Synodes „te eng” gebonden hebben, wijl de zakelijke inhoud van de uitspraak van 1905 sub 4 in de vervangingsformule gehandhaafd is en er geen confessioneel verschil bestaat tusschen deze uitspraak en die van 1942 en 1943”.

Ik merk eerst op, dat deze uitspraak een mooien kant heeft. Ze zegt een waarheid, die velen maar nooit hebben willen accepteren, deze n.l., dat de vervangingsformule geen haar verschil van wat in 1942 en 1943 werd vastgesteld. Er bestaat geen enkel confessioneel verschil tusschen deze twee synodale creaties.

Maar voorts bevat deze stelling een aperte onwaarheid, deze n.l., dat „1946” en „1942/43” confessioneel gelijk zou zijn aan „1905”. Wie zoo iets zegt vervalscht de historie. Hij vertelt kort en goed een leugen.

Men overwege slechts de feiten.

Na jarenlangen strijd drijft Prof. Lindeboom in 1905 bewust en opzettelijk de kerken tot een beslissing inzake de doopskwestie.

Klaar en scherp formuleert hij in het bekende boekje „Vijf Stellingen” zijn gedachten als volgt:

„De doop verzegelt niet wat IN den doopeling AANWEZIG IS OF VOORONDERSTELD WORDT aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond in het evangelie geopenbaard”.

De kinderen moeten gedoopt worden, omdat aan alle kinderen „de beloften zijn toegezegd, omdat zij ook tot het verbond behooren en dus Bondelingen zijn”.

Het is in strijd met de Belijdenisschriften te stellen dat „de inwendige wedergeboorte, het wedergeboren zijn, van den doopeling in den Doop verzegeld wordt”.

Hoe diep overtuigd Lindeboom was van de waar-

## PSALM 2 : 1-6

(Vertaling N.B.G.)

Waarom toch woelen volken t' allen kant en zinnen natiën op ijdelheden?  
Ziet, hoe nu al wat macht heeft zamenspannt, de koningen der aard' hun plannen smeden.  
Zij rukken aan om met den HEER te strijden,  
Hoort, hoe 't ook zijn gezalfde tegenklinkt:  
„Komt, laat ons van hun touwen ons bevrijden, verscheuren elken band, die ons bedwingt.”

Maar Hij, Die in den hemel zetelt, lacht:  
De HEER bespot hun strijden en hun strepen.  
Dan spreekt Hij in zijn toorn tot hen met macht, verschrift hen in zijn gramschap, dat zij beven.  
„Ik maakte immers daar mijn knecht tot koning en over Sion heb Ik hem gesteld.  
Ik geef mijn stad hem eeuwig tot een woning, mijn heil'gen berg geef ik dien grooten held.”\*)

A. v. B.

\*) Ps. 89 : 20.

heid van deze stellingen, die hij reeds jarenlang had verdedigd, blijkt wel hieruit, dat hij, bijna uitdagend in Febr. 1905 schreef:

„Komt, mannen broeders, die zoo zeker zijt van uwe wijsheid en leerzuiverheid, komt, zendt ook zoo'n eenvoudig en goed verstaanbaar boekje de Gemeente in, waarin aangeleerd wordt, dat de gewraakte leerstellingen niet strijden, maar ganschelijk overeenkomen met de Geref. Belijdenisschriften. Het kenmerk en de kracht van deze „stellingen” en derzelver toelichting is, dat zij niet voor den dag komen met het gelaat van een geleerd en wijsgeerig betoog, maar in korte en klare woorden zeggen, waar het op staat, en met de stukken, d.i. de Belijdenisschriften bewijzen, wat zij voorstellen.”

't Is hoog tijd, dat in al de Gemeenten aan voorgangers en leden, die anders spreken, de belijdenis der Kerken worde voorgelaten, en, mocht het zijn, alle geleerde en ongeleerde afwijking tot staan gebracht”. (Wat zegt de Schrift, Jan.-Febr. 1905.)

Me dunkt, dit is klare taal.

Ze toont hoe rotsvast Lindeboom de genoemde stellingen als Schriftuurlijke, confessionele waarheid handhaaft en alle afwijking ervan verfoeit.

In Augustus daarop komt de synode van Utrecht samen.

Aan die Synode schrijft Prof. Lindeboom op 29 AUGUSTUS (men lette op dezen datum):

„In de „Vijf Stellingen” heb ik met 41 andere broeders de Kerkeraden en de leden der gemeente opgewekt, tegen de daarin bestreden leeringen op te komen (!!!). Mochten wij dat niet doen? Moeten wij zwijgen, omdat zij, die eene leer voorstellen, welke o.i. niet in de Belijdenisschriften wordt geleerd, verzekeren, dat hunne gevoelens liggen binnen de grenzen der Belijdenisschriften? Dat mogen wij niet; omdat naar onze overtuiging die leerstellingen anders zijn dan de leer, welke door de Gereformeerde Kerken wordt beleden, van andere grondstellingen uitgaan, en tot een van de confessioneel-Gereformeerde leer verschillend stelsel behooren”. (!!!) (Acta, p. 184).

Een paar dagen later komen de bezwaarschriften welke door Lindeboom's geestverwanten bij de Synode zijn ingediend in behandeling. Ter synode wordt voorgesteld een korte verklaring vast te stellen ter geruststelling van de consciëntiën. Met groote spanning — zoo kan men in de verslagen lezen — wacht men af wat Lindeboom zeggen zal! Hij is feitelijk de aanklager!!! Lindeboom is niet tevreden en stelt enkele wijzigingen voor. Als daaraan voldaan is heeft hij nog enkele wenschen. En als men hem ook daarin tegemoet is gekomen, verklaart hij — op 6 Sept., acht dagen na het schrijven van den bovengenoemden brief aan de synode — dat hij „zich thans met hetgeen de commissie voorstelt kan verenigen” (Acta, art. 157).

Ik zou nu aan iederen onbevungen toeschouwer willen vragen: Heeft de synode zoo handelend, óók tegenover Lindeboom, Lindeboom's bovengenoemde stellingen veroordeeld?

Indien de synode, of de meerderheid dit zou hebben gedaan, of liever, indien zij dit zou hebben bedoeld, nota bene zonder dat Lindeboom's stellingen ook maar even in debat waren geweest, en dus alleen met een listige woordkeus, alleen met een door Lindeboom niet doorziene geraffineerde formulering van haar korte verklaring, — dan zou deze synode den naam huichel-synode ten volle verdienen.

En zou Lindeboom, indien hij zijn bovengenoemde, zoo lang en met zooveel ernst verdedigde, stellingen ook maar in het minst aangetast of betwijfeld zag, zóó hebben gesproken? Zou hij zoo beau mine à mauvais jeux hebben gemaakt? Zou Lindeboom zoo'n huichelaar zijn geweest? Wie gelooft het?

Nee, de ware historie, de werkelijke stand van zaken is deze, dat de synode van 1905 de bovengenoemde leeruitspraken van Lindeboom en de zijnen volkomen onaangetast heeft gelaten en aan allen de volle vrijheid

heeft gelaten ze te leeren en te verdedigen en te propageeren.

✱

Omdat en 1942/43 en 1946 bovengenoemde stellingen niet hebben getolereerd, maar ze zeer duidelijk en zeer nadrukkelijk hebben afgewezen — daarom zijn „1942/43” en „1946” niet gelijk aan „1905”. Er is sinds „1942/43” een veel nauwere binding dan er van 1905 tot 1942 ten aanzien van de leer van doop en verbond is geweest.

Wie dat ontkent wordt het slachtoffer, of de vriend van een leugen.

En wie zegt dat „1905” hetzelfde is als „1942/43” en „1946” verkondigt een leugen.

Zoo deed de synode van Den Haag, anno 1946, onder leiding van Prof. Dijk.

C. V.

## Geen wit en geen zwart, I

In „Ons Kerkblad” (prov. Utrecht) schreef ds v. d. Born onlangs, een artikel van prof. Zuidema besprekend: „Het kerkvraagstuk wordt met den dag brandender”. Dat dit oordeel juist is, valt niet moeilijk in te zien. Met den dag immers wordt er óf minder over de kerk gesproken, óf méér over de kerk getheoretiseerd. Waar in onze kerken de eenvoudige taal der belijdenis op dit punt wordt beleden én beleefd, daar weerklinken de afkeurende opmerkingen: kerkelijk absolutisme, wit en zwart-schema, kersteniaansch en roomsch, om maar niet meer te noemen. We staan in den hoek waar het slagen régent!

Want van sommige zijden blijven uiterst hardnekkig fantasieën over de kerk verschijnen, en dat niet voor niets. Zelfs in „Apeldoorn” is men zich op een merkwaardige wijze gaan mengen in den strijd om het rechte inzicht in onze belijdenis over de kerk. Het front wordt zoo langzamerhand vééizijdig.

Ds M. Vreugdenhil, predikant van de gebonden kerk van Ruinerwold, had in „Waarheid en Eenheid” een soortgelijke verrassing. Daarover wil ik het dit keer in het bijzonder hebben.

Ds Vreugdenhil is n.l. bezig uiteen te zetten, dat hij van harte accoord gaat met de afwijzing van den wereldraad der kerken. Het zal uit het vervolg wel blijken, dat hij althans die afwijzing niet gelukkig gemotiveerd heeft.

Hij vertelt n.l., dat die afwijzing niet berust op het inzicht, dat er in ons land maar één ware kerk zou zijn. „Zoo eenvoudig staan de zaken toch niet”. Weliswaar staat hij niet op dát (dit woordje is niet zonder beteekenis!) standpunt der pluriformiteit, zooals dat door vele Gereformeerden gehuldigd wordt (het puur-kuyperiaansche), „dat de waarheid Gods te rijk en te groot is dan dat zij in één kerk ten volle tot uitdrukking gebracht kan worden”.

Volgens bedoelde meening is deze verscheidenheid — afgedacht van zondige en onnoodige gescheurdheid — een zegen.

Als ds Vreugdenhil dus dát standpunt niet deelt, dan zal hij dus een ander „standpunt der pluriformiteit” innemen. Inderdaad. Voordat hij zich daarover uitlaat moet hij toch minstens iets zeggen over de belijdenis aangaande dit punt. „Maar ik sta ook niet op het standpunt, dat er maar één ware kerk is — de Gereformeerde Kerken — en dat de andere kerken hoogstens groepen van gelovigen zijn”. Het zal opvallen, dat de tegenstelling van ware kerk hier niet genoemd wordt. Onze vaders waren wat „ruw” en spraken van valsche kerken. Daarvoor zijn we tegenwoordig te beschaafd geworden.

Het trof ds Vreugdenhil blijkbaar zelf, dat hij zich zoo uitliet. Hij vervolgt tenminste aldus: „Men zal mij misschien de artikelen onzer Ned. Gel. Bel. voorwerpen, die over de ware kerk handelen. Maar de belijdenis doet uitspraak in het twistgeding tussen Rome, die beweerde, dat zij de voortzetting was van de ware kerk en de Gereformeerden, die volhielden, dat zij het waren”. In dat twistgesprek spraken onze vaders dan uit wat wij vinden in art. 29 N.G.B. De Lutherse Kerk b.v. wordt niet als een valsche kerk veroordeeld. En ds Vreugdenhil concludeert dan aldus: „Maar als dan al geen uitspraak gegeven wordt, dat de Gereformeerde Kerk de enig-ware Kerk is — en zo'n uitspraak zou in die dagen toch gemakkelijker gegeven kunnen worden dan in onze dagen — mogen wij dan NU, nu er zoveel kerken zijn, met een enkel beroep op de woorden der belijdenis verklaren, dat er maar één ware kerk is en dat de andere kerken groepen van gelovigen — hoogstens — zijn?”

Het heele betoog staat of valt met de gedachte „uitspraak in een twistgeding”.

Ik hoop straks de onjuistheid van deze voorstelling aan te toonen. Uit wat voorts in dit citaat te lezen valt moet worden opgemaakt, dat Guido de Brès, ons wel wil laten belijden over DE WARE KERK, maar niet bedoeld heeft te zeggen, dat de Gereformeerde Kerken de ware kerk waren. En dat voor een geschrift, dat een verdediging van die kerken bedoelde te zijn!

Het is overduidelijk, dat de Brès ervan uitgaat, dat zijn kerk de ware kerk van zijn woonplaats is, want, zegt hij, die kerk moet aan die-en-die eischen voldoen, en de kerk van die plaats voldoet daar ook aan.

Ds Vr. geeft ook het antwoord op de vraag die hij zichzelf stelde. „Natuurlijk kunnen rechtens naar het

Woord ken zijn en dan nu een

Het is een bijzondere kende oren, ma secten ten. Da bedoelt ware k

Om teert van da tot een (In feit als we aan on van de voudigh lijk d in het werd de held on De za moge v der ket

Wat een coo lijdens En ov strijdij wederk

Ds V gedach moge p tot de de kerl dachter ware k secten”

Voor de erke Vr. eld En dat dr J. i numme een zo

Het de berzijn.

Het Vr. in forme woord Julians ik daa wen, di

koning ware k als wa zij inn ook al

Het teeren, ware l vating armala

En Dat is voudig tikelen heeft i slist é

Da het we wegen. zeer be iemand vergee

Dat wi maar ) darva antwo Nu be

juisthe meer de „ge nade.

En heb a hoord moet v

Mariae

Theo

Offic van he H. J. Dinsda van de pen.

Woord van Christus in één plaats niet meerdere kerken zijn, er mag er naar mijn overtuiging slechts één, en dan een Gereformeerde Kerk zijn, maar er zijn er nu eernaal meer."

Het is duidelijk, dat hier de waarneembare feiten een bijzonder belangrijke plaats krijgen. De Brés erkende ook, dat er meerdere kerken in één plaats waren, maar hij voegde er aan toe, dat ze alle op één na secten waren, die zich met den naam „kerk" bedekten. Dat is andere taal dan die van ds Vr., want die bedoelt toch te zeggen, dat er in één plaats meerdere ware kerken zijn.

Om nu, tenslotte, te weten, hoe het dan wel is, citeert ds Vr. met instemming de volgende uitspraak van ds S. G. de Graaf: „We zijn echter gedwongen tot een erkenning (van de andere kerken) de facto (in feite). Het de facto erkennen gaat gemakkelijker als we bedenken, dat aan de kerk als geheel (dat is aan ons, want de Geref. Kerken zijn de voortzetting van de apostolische kerken) ontbroken heeft de eenvoudigheid des geloofs en dat daardoor te gemakkelijker de dwaling en de scheuring kon opkomen. Reeds in het begin week de kerk af, en in de middeleeuwen werd de dwaling door de kerk bevorderd en de waarheid onderdrukt. Daarin ligt de zonde der geheele kerk. De zaakgerechtigheid der Gereformeerde Kerken moge vaststaan, terwijl men toch in de gedeeldheid der kerk kastijding over eigen zonden ziet."

Wat ds de Graaf met die uitspraak bedoelt is me een compleet raadsel. Ik oordeel wel dat hij de belijdenis tracht uit te leggen vanuit de huidige feiten. En overigens is de uitspraak innerlijk zeer tegenstrijdig. Want steeds kwam ná afwijking der kerk wederkeer: Reformatie, 1834, 1886 en 1944.

Ds Vr. geeft nog het volgende commentaar op de gedachte van ds de Graaf. „Die „zaakgerechtigheid" moge geleden hebben in het conflict, dat geleid heeft tot de vrijmaking, waarom wij ook te gemakkelijker de kerken naar art. 31 erkennen, maar naar mijn gedachten zijn de Gereformeerde Kerken nog steeds de ware kerken, naast welke — helaas — andere ware kerken staan en valse kerken en menigten van secten". (Curs. van mij, J. M. Z.)

Voor wie mocht twijfelen over de beteekenis van de erkenning onzer kerken zij nog opgemerkt, dat ds Vr. elders onze kerken als „ware kerken" beschouwt. En dat staat toch maar openlijk in het blad, waarvan dr J. Schelhaas hoofdredacteur is, die in het eerste nummer al nadrukkelijk opmerkte de vrijmaking als een zondige daad te zien.

Het ademt hier alles dezelfde „eenvoudigheid" als de beroemde 16 punten, die inmiddels allang ter ziele zijn.

Het kost geen moeite, dunkt me, in te zien dat ds Vr. in het laatste citaat maar wat praat. De „Gereformeerde Kerken" DE WARE KERKEN. Om het woordje „DE" gaat het hier. Als ik zeg: koningin Juliana is DE koningin der Nederlanden, dan wensch ik daarmee toch uit te drukken dat alle andere vrouwen, die zich met den naam koningin „bedekken", geen koningin der Nederlanden zijn. Spreek ik van DE ware kerken, dan zeg ik dus: alles wat zich daarbuiten als ware kerk belijft aan te dienen, is het NIET. Tenzij inmiddels het algemeen beschaafd Nederlandsch ook al pluriform geworden is!

Het vergt geen „singuliere gaven" om te constateren, dat ds Vr. met de belijdenis aangaande de ware kerk „zit". Al inleidend, komt hij tot een opvatting, die hem in de huidige situatie den begeerden armslag verschaft.

En ds Vr. doet zeer beslist de belijdenis onrecht. Dat is beschamend, want ds Vr. „zit" met de eenvoudigheid der belijdenis, terwijl Rome, dat deze artikelen heelemaal niet heeft, geen moment moeite heeft met de qualificatie „ware kerk" en die zeer beslist én welbewust voor zichzelf opseicht.

Ds Vr. is nu lang genoeg aan het woord geweest, het wordt hoog tijd zijn voorstelling nader te overwegen. Hij geeft aan de art. 27—29 der N.G.B. een zeer bepaalde uitleg, en dat weet hij ook. Want tegen iemand, die hem die art. wil „voorwerpen", zegt hij: vergeet U niet, er was een twistgeding met Rome. Dat wil dus zooveel zeggen: vandaag kunnen die art. maar niet zonder meer worden toegepast. Als ds Vr. daarvan zoo zeker was, dan had hij wel eens een verantwoord, nieuwe formulering mogen voorstellen. Nu beroept hij zich op een „gangbare meening" en de juistheid daarvan, hoeft, naar slecht gebruik, niet meer bewezen te worden. Evenals het geval was bij de „gangbare meeningen" b.v. over de algemeene genade.

En ds Vr. verkondigt een gangbare meening: ik heb al van eenige synodocratische predikanten gehoord dat dit deel van de belijdenis „historisch" moet worden verstaan.

Maracaibo (Venezuela). Drs J. M. ZINKSTOK.

## Theologische Hoogeschool

Officieel kan worden meegedeeld, dat de overdracht van het Rectoraat door Prof. B. Holwerda aan Prof. Dr. H. J. Jager, zoo de HEERE wil, zal plaats hebben op Dinsdag 6 December a.s., des avonds 8 uur in de Aula van de Theologische Hoogeschool, Broederweg 15, Kampen.

## \* Ipsissima verba

„De Roeper" is me ook deze week toegezonden, en ik las daar zoo iets over „niet wegruipen". Wel zoo. Maar daarover later.

Het blad doornemend, meende ik ineens bekende klanken te vernemen. En ja, in een artikel over „De Binding" kwam ik letterlijke lappen citaat tegen uit het rapport, dat in onze synode van Groningen is uitgebracht door de commissie, die het agendapunt: hoe te antwoorden op een (raar) briefje van ds Weggemans, namens deputaten van de synodocratische kerken gezonden aan de Groningsche synode, met verzoek om een samenspreking, te behandelen had. Uit dat rapport nu werden heele lappen door De Roeper met instemming aangehaald. Om te betoogen, wat ook Anno Domini 1946 het Groningsche rapport betoogde, dat we positief iets moesten doen bij wijze van reactie op dat onverzorgde briefje van Ridderbos' apologete: ds Weggemans.

Ik dacht zóó: we gaan langzaam, o zoo langzaam, maar dan toch reëel: vooruit. Hetgeen te verklaren is als volgt.

In 1946 heeft men bij ons, gedachtig zijnde aan zijn positieve roeping, en niet zonder verband met de „samen-sprekingsrumoeren", enkele zeer duidelijke en openlijke woorden bij wijze van getuigenis gericht tot de synodocraten. Daar stond ook de naam van ds B. A. Bos onder. Die naam stond niet onder het rapport, waaruit hij thans die lappen overneemt. Dat rapport nl. was van de COMMISSIE, en ds Bos was als moderamenlid ook daarin niet opgenomen. Die commissie had er heel secuur zich mee bezig gehouden, en woord voor woord, zin voor zin, bekeken, voordat het concept als háár stuk in de synode kwam. Onder ons gezegd: ondergeteekende had nog nooit een rapport door een commissie zóó secuur zien bekijken, en was bijzonder dankbaar voor zulk een blijk van reformatorische gezindheid. Vroeger, vóór '44, ging het meer dan eens anders.

Dit nu viel mij op: geruimen tijd geleden herinnerde ik ds Bos eens in ons blad aan één van die Groningsche stukken: ik meende dat hij een ander geluid liet hooren dan bedoeld stuk, en wilde hem graag weer hooren zóó als hij toen sprak. Hij antwoordde evenwel in „De Wachter": dat stuk is door U, K. S., opgesteld en is niet van mijn hand; ik ben er dus niet verantwoordelijk voor. Dat is: het zijn niet mijn ipsissima verba: het zijn niet mijn aller-eigenste woorden.

Als dit reeds toen gold (althans voor zijn besef, niet voor het mijne), dan zal ds Bos de woorden van dat rapport (dat niet door hem ondertekend is) wel heelemaal niet behandelen als óók zijn thans voor eigen rekening komende als-t-ware-ipsissima verba.

En toch verklaarde hij zich er mee vereenigd, citeerde er breed uit en sloot zijn eigen verlangijstje bij die woorden aan. We gaan dus vooruit.

Maar dan mogen wij er ook wel wat over zeggen, want het zijn niet alleen ipsissima verba der commissie, waarvan ik lid was, doch het puntje waar het om gaat, is ook opgenomen in het voor rekening der synode (van Groningen) komend officieel aanvaarde gedeelte. Het is dus ditmaal één der ipsissima verba der synode.

Wainu, die synode besloot, dat men tegenover het ver-langen-Weggemans een EIGEN initiatief moest nemen. Niet doen, wat dat briefje-Weggemans wilde, want dat

vond de synode radicaal verkeerd. Maar wel een EIGEN initiatief, 't kwam hierop neer: aan de deputaten-Weggemans de kans geven om te spreken na schriftelijken voor-arbeid.

En dat hebben deze heeren tot op den huidigen dag hardnekkig geweigerd. Hun synode keurde die hardnekkige weigering nog pas goed. Dat beteekent dus: het initiatief, dat wij namen vond geen genade. Wij zijn afgewezen. De ipsissima verba der Weggemans-deputaten waren: **no Sir, we doen 't niet.**

Waarom zou men van ipsissima verba der Groningsche synode nu niet ECHT een ipsissimum verbum van De Roeper maken? Moet een bij herhaling afgewezen aanbod nog langer worden omgetooverd in een o zoo licht niet tot het licht te brengen liefdesaanbod, waarvan wel de kerk als organisme zwanger gaat, maar waarvan de kerk-als-instituut alleen te ontbinden is, als men haar deputaten doorbreekt?

Onder ons gevraagd: hebben de synodocratische Oosterbeekenaars nog steeds het voornemen den arbeid van dr Ridderbos te doorbreken? Laat ds Bos ons dat eens zeggen? Ik heb zoo'n vermoeden, dat dr Ridderbos zou zeggen, als ze zijn deputatenarbeid nog willen doorbreken: dat is een daad tegen de tuchtaatregelen en hun handhaving (in Den Haag) als acte-van-trouw (synodocratisch). Dr Ridderbos en K. S. zeggen beiden: zie hier onze ipsissima verba, maar dan is ds Bos den éénen keer tegen, den anderen vóór. De andere Oosterbeekenaars zijn al lang weer veilig in huis, beschermd tegen de kou.

K. S.

## \* De kolenbrander

Een goed vriend schreef ons:

Naar aanleiding van „De kolenbrander en de prelaten" in De Reformatie van 19 Nov. wil ik U even schrijven. Mogelijk doen anderen het beter. Ik ben er wel zeker van dat de door U bedoelde kolenbrander iemand was, en nog wel is, die houtskool maakte. In den tijd, dat er nog geen steenkolenmijnen waren, was dit in boschrijke streken een veel voorkomend beroep. Het in de bosschen gekapte hout werd ter plaatse op een bijzondere manier opgestapeld. De stapel werd bekleed met plaggen en klei en van onder door een gat in de bekleeding aangestoken. De rook ontweek door een gat van boven. Door een nauwkeurig regeling van den luchttoevoer ontstond een onvolledige verbranding en daardoor bleef er houtskool over. Een ander was een bezigheid die veel ervaring eischte, waarom het beroep van vader op zoon overging. Het was voor 'n groot deel 'n zwaar werk, en ook 'n vuil werk, daar vooral het breken der houtskool en het transport veel avarit stof geeft en bovendien zeer slecht betaald werd. In den oorlog is het ook in Nederland nog wel toegepast. Doordat de werkzaamheden in de bosschen geschiedden, waren deze families een groot deel van het jaar vrijwel niet in aanraking met de samenleving, waardoor gemakkelijk een kolenbranders-geloof en een kolenbranders-mentaliteit kon ontstaan. Uw teekening van de kolenbrander is dus wel juist.

Het is wel opmerkelijk hoeveel van die kolenbranders men in overigens goed ontwikkelde kringen tegenkomt.

Tot zoover de informatie. Ik begrijp den besproken term nu nog beter. Hartelijk dank.

K. S.

## Kerk en Koninkrijk Gods (VI)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

### MEER DAN EEN PERSONEELE UNIE.

Gelijk de lezer zich wellicht herinneren zal, maakt Dr Westerink in het artikel over „Kerk en Koninkrijk Gods", dat de aanleiding is geworden van deze serie, een „scherpe onderscheiding van Christus als Hoofd in de kerk en als Koning in het Koninkrijk".

Deze onderscheiding voert hem tot een even scherpe distinctie van kerk en koninkrijk zelf. Het zijn afzonderlijke „levensterreinen". „Parallel met de andere benaming van Christus als Hoofd (van de Kerk) en Heer of Koning (in de andere levensverbanden) staat onze praktische onderscheiding van de christenen als geloovige kerkleden, geloovige burgers van den staat, geloovige arbeiders enz."

Van hieruit bindt Dr Westerink den strijd aan tegen elk, die „uit de kerkelijke censuur de conclusie trekt van het gezet zijn buiten het Koninkrijk Gods". Zulk een kan dat volgens hem „alleen doen door de ontkenning van de Schriftuurlijke, duidelijke door de belijdenis uitgesproken en in de kerkelijke praktijk gehandhaafde onderscheiding van Kerk en Koninkrijk".

De gedachten van den schrijver toetsend aan de Schriften hebben wij allereerst aangewezen, dat zijn absolute en exclusieve nevenstelling kerk-Hoofd en koninkrijk-Koning onhoudbaar is.

De Schrift duidt den Christus ook aan als Koning van de kerk en spreekt tevens van Hem als Hoofd in het rijk Gods.

Vervolgens hebben we breed gesproken over de omschrijving van de kerk als de volksvergadering van het koninkrijk.

Van afzonderlijke „terreinen" of „levensverbanden" bleek ons daarbij niets. Integendeel, wij zagen juist den nauwen samenhang van kerk en rijk: de eerste is de vergadering van de gehoorzame burgers van de tweede.

We willen nu, onze serie vervolgend, nog even terugkeeren naar het begin: Christus is Koning ook van de kerk en Hoofd ook van het rijk Gods. Men mag dur niet, gelijk Dr Westerink vanuit zijn verkeerde filosofische schematiek doet, de koningsfunctie van den Christus alleen reserveeren voor het koninkrijk en van Zijn positie als Hoofd slechts spreken in verband met de kerk.

De Schrift kent zulk een scheiding van Christus'

waardigheden niet doch leert ons juist, dat deze vandaag een en ondeelbaar zijn.

De Christus is het Hoofd van de kerk en ook Hoofd in het rijk Gods. Wel is er een andere nuanceering van het begrip „Hoofd", wanneer dit in verband met de kerk dan wel met het koninkrijk Gods wordt gebruikt.

Wanneer Gods Woord spreekt van den Christus als het Hoofd van de kerk, wordt ons tevens verkondigd, dat de kerk Zijn lichaam is. Er is dus een bijzondere band tusschen Christus en Zijn gemeente als tusschen het hoofd en het lichaam. Veelal spreekt men van „de organische betrekking" die er tusschen beide bestaat. Vanwege deze aparte relatie tot de Zijnen heeft de Christus het woord gesproken: „Wie u ontvangt, ontvangt Mij" (Matth. 10: 40) en heeft Hij Paulus toegevoegd, toen deze tegen Zijn kerk woedde: „Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?" (Hand. 9: 4).

Toch, al is de betrekking van Christus als Hoofd tot Zijn kerk anders gequalificeerd als Zijn verhouding van Hoofd tot het rijk van God, beide relaties worden aangegeven met denzelfden term: Hij is Hoofd van Zijn kerk en Hoofd van alle overheid en macht, Hoofd boven alle dingen (Col. 2: 10, Ef. 1: 22, vgl. vs 10, 1 Kron. 29: 10; zie ook onze artikelen in nr 41 en 42 van den vorigen jaargang.)

Evenzoo wordt zoowel ten opzichte van het rijk Gods als van de kerk Christus in de Schriften Koning en Heer genoemd. Ook hier is de verhouding anders geladen, al naar gelang van het koninkrijk of van de kerk sprake is.

De kerk is de vergadering van hen, die van Christus' heerschappij weten en die erkennen. Het doel van Christus' verhooging is wel, dat in den naam van Jezus alle knie zich zou buigen van hen, die in den hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Heere! (Phil. 2: 10), maar er zijn in deze bedeefting knieën die niet buigen willen en tongen die deze belijdenis weigeren. De kerk echter is de gemeenschap van hen, die door den Geest en het Woord gebracht zijn tot de geloovige aanvaarding van de koningsheerschappij van den Christus (vgl. 1 Cor. 12: 3).

Er is dus een verschil in de relatie van den Christus als Koning tot het rijk waarover Hij het regiment heeft.